

STRUČNI RAD

811.111'276.5:378.633(497.5 Zagreb)

*Nina Liszt, B.A., viši predavač**Vera Krnajski Hršak, M.A., viši predavač**Daška Domljan, B.A., predavač*

TRANSVERZALNE VJEŠTINE U NASTAVI POSLOVNOG ENGLESKOG JEZIKA

TRANSVERSAL SKILLS IN BUSINESS ENGLISH COURSES

SAŽETAK: Otvaranje transnacionalnih tržišta redefinira ciljeve u nastavi stranih jezika na tercijarnoj razini tako da oni postaju sve složeniji. Današnje 'društvo znanja' zahtijeva novu razinu jezične kompetencije koja obuhvaća ne samo vladanje specifičnim leksičkim i semantičkim poljima struke već i transversalnim vještinama koje uključuju komuniciranje, upotrebu stranih jezika, mobiliziranje sveukupnog znanja, rješavanje problema, timski rad i snalaženje u društvenim procesima. Članak opisuje kako se ovim novim zahtjevima udovoljava u kolegiju Poslovni engleski jezik na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

KLJUČNE RIJEČI: tercijarna razina, transversalne vještine, engleski kao jezik struke, poslovni engleski jezik.

ABSTRACT: New trans-national markets redefine the aims and goals of teaching foreign languages at tertiary level, thus making them more complex. Today's 'Knowledge Society' requires a new level of language competence which includes not only mastering specific lexical and semantic fields of the profession, but also transversal skills and competences (communication and languages, ability to mobilise knowledge, problem solving, team work and social processes, etc.). The paper describes how these new requirements are implemented in Business English courses taught at the Faculty of Economics and Business, University of Zagreb.

KEY WORDS: tertiary level, transversal skills, English for special purposes (ESP), Business English

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu neprestano usklađuje svoje programe kako s potrebama struke tako i s potrebama tržišta rada. Samo unatrag posljednjih deset godina program studija doživio je tri korjenite promjene, a upravo je provedena četvrta prilagodba prema zahtjevima Bolonjske deklaracije. U skladu s tim i kolegij *Poslovni engleski jezik* (obvezni predmet i izborni predmet smjerova) nužno prati navedene promjene i odražava dinamiku poslovnog okruženja. Ovaj je rad potaknut iskustvima u nastavi *Poslovnog engleskog jezika*.

Današnje ekonomsko-političke promjene (globalizacija, Europska unija, transnacionalne kompanije itd.) stvorile su novi društveni poredak i kako kaže Peter Drucker: "Sljedeće društvo (*Next Society*) će biti puno važnije od *nove ekonomije* (*New Economy*): Sljedeće novo društvo biti će Društvo znanja (*Knowledge Society*), u kojem će znanje biti ključni izvor, a zaposleni čiji se rad temelji na znanju (*knowledge workers*), postat će dominantna grupa na tržištu rada" (2001.). Prema toj teoriji ključni će resurs sljedećeg društva biti znanje ili znanja: kako akademska i temeljna, u smislu količine informacija, tako i praktična znanja ili sposobnosti u kojima su transverzalne vještine jedan od najbitnijih dijelova. Drucker (2002.) upozorava i na nova zanimanja za koja nije potrebno visoko obrazovanje, ali su neophodne upravo transverzalne vještine: računalni tehničari, laboratorijski analitičari, oblikovatelji softvera, proizvodni tehnolozi, odvjetnički pomoćnici (*paralegals*) i drugi zaposlenici. Njihov se rad temelji na stalnom unapređivanju i proširivanju praktičnih znanja i sposobnosti kako bi mogli držati korak s globalnom i lokalnom konkurencijom. Zbog brzog napretka tehnologija *novo društvo* pretpostavlja mobilnost u zapošljavanju, što zahtijeva visok stupanj "zapošljivosti" (*employability*):

“...Zapošljivost u perspektivi cjeloživotnog učenja najbolje se ostvaruje svojstvenom vrijednošću kvalitete obrazovanja, raznolikošću pristupa i vrsta kolegija, fleksibilnošću programa s mnogobrojnim mogućnostima ulaska i izlaska iz sustava obrazovanja te razvojem transverzalnih vještina i kompetencija poput komuniciranja i jezika, sposobnosti mobiliziranja znanja, rješavanja problema, timskog rada i sudjelovanja u društvenim procesima.”

Shaping EHEA at Salamanca Convention (Mar 2001.)

Kako je razvidno iz mnogih dokumenata europskog područja visokog obrazovanja, potiče se razvijanje cijelog niza transverzalnih vještina (poput društvenog ophođenja, komunikacijskih i organizacijskih vještina) koje su zajedno s informatičkim vještinama "ulazna i izlazna točka mobilizacije znanja, rješavanja problema timskog rada i pregovaranja" (2001.). Graham Caie (2003.) sa Sveučilišta u Glasgowu u transverzalne vještine uključuje generičke vještine, poput kritičkog i nezavisnog razmišljanja, sposobnost analize teksta, verbalnu kreativnost, poznavanje/snalaženje u kulturnim i socijalnim okruženjima jezika i literatura, sposobnost pronalaženja informacija, usmeno i pismeno prezentiranje ideja te napose vladanje stranim jezicima i informatičkom tehnologijom.

Odgovornost je sveučilišnih nastavnika stranih jezika osposobiti studente za ravnopravno i mjerodavno uključivanje u globalno društvo znanja. Vijeće Europe postavilo je niz novih zahtjeva koji se odnose na obrazovanje budućih stručnjaka. Jedan od temeljnih zahtjeva je i taj da visokoobrazovne institucije moraju osposobiti studente za usvajanje jezičnih vještina, kako bi znali komunicirati, međusobno surađivati, slobodno se kretati i

dolaziti do informacija unutar nove multikulturne i mnogojezične Europe. U svom izlaganju član Izvršnog odbora Europskog jezičnog vijeća (European Language Council) Wolfgang Mackievicz (2002.) preporučuje budućim građanima Europe razvijanje sposobnosti komuniciranja u barem još dva jezika, osim materinjeg, kako bi premostili jezične barijere i ravnopravno živjeli unutar Europske unije. "Postaje jasno da izučavanje stranog jezika nije više isključivo vezano uz studij jezika već potencijalno prožima cijelo područje visokog obrazovanja" (Mackievicz, 2000.).

Budući da su jezične vještine neosporno dio transversalnih vještina, nastavni plan i program kolegija *Poslovnog engleskog jezika* već desetak godina uključuje podučavanje, kako tradicionalnih jezičnih vještina pisanja, čitanja, govorenja i slušanja, tako i transversalnih vještina. Podučavanje jezika struke tradicionalno je polazilo od semantičkih¹ opcija, tj. specifične terminologije temeljene na pisanim stručnim tekstovima. Razlog tomu je činjenica da unutar jezika struke postoji izvjesna istovrijednost značenja (semantička istovrijednost) koja se, zahvaljujući velikoj zastupljenosti internacionalizama, proteže na jednaka značenja riječi (ekvivalenciju leksema²) i na taj način olakšava učenje.

U svjetlu novih već spomenutih izazova i zahtjeva, nastava *Poslovnog stranog jezika* postaje interaktivna, operativna, izravno primjenjiva u praksi i odvija se na daleko višoj razini. Iako je terminologija pojedine struke (semantička polja³ jezika struke) još uvijek jedna od osnovnih potki nastavnog programa, transversalne su vještine neophodno tkivo koje ih prožima. Primjer jednog modula (tabela 1) koji obrađuje temu iz računovodstva/knjigovodstva/financijskog izvještavanja ilustrira spomenuti međuodnos semantičkih polja i transversalnih vještina.

Tabela 1. Modul računovodstvo, knjigovodstvo, financijska izvješća

IZVANJEZIČNI SADRŽAJ	SEMANTIČKA POLJA	TRANSVERZALNE VJEŠTINE
Računovodstvo	<ul style="list-style-type: none"> • Vokabular godišnjih izvješća (<i>npr. assets, equity, liabilities, credit, debit</i>) 	⇒ prezentiranje prikupljanje, odabir, oblikovanje, sljedivost, interpretiranje podataka
Knjigovodstvo	<ul style="list-style-type: none"> • Kolokacije (<i>npr. Current assets, liquid assets, capital assets, to strip assets</i>) 	⇒ sastavljanja izvješća prikupljanje, odabir, opisivanje i sažimanje brojčanih pokazatelja
Financijsko izvještavanje	<ul style="list-style-type: none"> • Sinonimi (<i>capital, budget, finance, assets, resources</i>) • Stupnjevanje sinonima (<i>rise, increase, shoot, rocket, surge</i>) • Semantički markeri (<i>Firstly, secondly, furthermore, in addition, moreover, consequently</i>) 	⇒ poslovnih sastanaka (kritičko razmišljanje, raspravljanje, zastupanje mišljenja, negociranje, itd.)

¹ Semantika je lingvistička disciplina koja se bavi proučavanjem značenja u jeziku.

² Leksemom se definira značenje pojedine riječi.

³ Semantička polja ili leksička polja su područja značenja u kojima su pojedine riječi u međusobnom odnosu i međusobno se definiraju. Na primjer, ista riječ (*account*) može pripadati različitim semantičkim/leksičkim poljima i prema tomu poprimiti različita značenja ('račun' u računovodstvu ili 'klijent' u marketingu).

Kako se vidi iz gornje tabele, u prvoj fazi studenti intenzivno rade na usvajanju i proširenju semantičkih polja uz određenu stručnu temu. Taj rad uključuje niz vježbi i zadataka na razini sinonima, kolokacija⁴, markera itd. putem leksičkog pristupa. U sljedećoj fazi od studenata se očekuje primjena stečenih znanja u nizu aktivnosti, poput prikupljanja, odabiranja, oblikovanja i interpretacija raznorodnih podataka u obliku prezentacija, izvještaja ili simulacija poslovnih sastanaka. Važno je ovdje istaknuti da ovakav rad u okviru kolegija *Poslovni strani jezik* razvija i unapređuje transverzalne vještine koje će studenti kasnije primijeniti i u ostalim područjima, kako struke tako i svog osobnog rasta.

Još je jedan dokaz važnosti ovakvog pristupa studiju na EFZG nastave na engleskom jeziku (*Economics and Business International Programme*) gdje je jedan od preduvjeta uspjeha upravo korištenje transverzalnih vještina. Sposobnost studenata da razmišljaju samostalno i da analitički razmatraju teme, ključni je parametar vrednovanja radne snage i kao takav od presudne je važnosti za njihov budući uspjeh.

Možemo zaključiti da tradicionalni akademski pristup pasivnog slušanja i hermetičkog reproduciranja stečenih znanja nije više dovoljan – potrebne su vještine kritičkog razmišljanja, analiziranja i transferiranja znanja iz područja u područje. Jedino uključivanjem svih navedenih aspekata transverzalnih vještina u nastavu, kako poslovnih stranih jezika tako i ostalih kolegija, studenti EFZG moći će postati ravnopravni sudionici globalnog društva znanja.

LITERATURA

1. Arici, E and Taylor, L 'Symbiosis and Synergy' *English Language Professional*, 2002
2. Baker, S, Resch, and Carlisle, K 'The Great English Divide' *Business Week*, August 13, 2001
3. Bolitho, R and Kennedy, C *English for Specific Purposes* Macmillan press ltd. 1991
4. Burgoyne, J G and Hogson, V E 'Natural learning and managerial action: a phenomenal study in the field setting' *Journal of Management Studies* 20 (3) 1983
5. Burns, A and Coffin, C Ed. 'Analysing English in a global context' *Reader*, 2001
6. Caie, Graham "The Bologna Declaration Does it concern UK Universities?", *The Higher Education Academy*, Newsletter Issue 3 - January 2003
7. Drucker, Peter F. 'The next society' *The Economist*, November 3, 2001
8. Drucker, Peter F. *Managing in the next society*, Butterworth Heinemann, 2002
9. Ellis, M and Johnson, C *Teaching Business English*, Oxford UP, 1995
10. Gibson, R 'Language Skills and content for university students of business' *BESIG Business Issues*, 2000
11. Mackiewicz, W. "Six years of European cooperation projects in the area of languages: The Brussels Dissemination Conference" 2000
12. Mackiewicz, W. 'Plurilingualism in the European knowledge society' (speech) at *Lingue e produzione del sapere conference*, 2002
13. Marsik, V J and Watkins, K *Informal and Incidental Learning in the Workplace*, Routledge 1994 Message from the Salamanca Convention of European higher education institutions, Salamanca (March 29-31, 2001)
14. Sowden, C 'Understanding academic competence in overseas students in the UK', *ELT Journal* 57/4 October 2004
15. www.coimbra-group.be

⁴ Kolokacije su sintagmička sklonost pojedinih riječi da suraduju (kolociraju) na predvidiv i učestali način.